

Pääkirjoitus

Saira Poutiainen

Mitä yhteistä on uusperheellä ja monitieteisyydellä?

Ilmoittauduin keväällä vapaaehtoisena tutkimusyhteistyötä kehittävään kansainväliseen työpajaan. Matkustin kesäkuussa kahdeksi päiväksi Krakovaan ja kohtasin muita UnaEuropa-verkoston opettajia ja tutkijoita. Työpajassa ratkaisimme kahta tehtävää: Miten tukea monitieteisen (tutkimus)tiimin yhteistoimintaa kansainvälisessä kehityksessä ja miten rohkaista luovuuteen hyödyntämällä kulttuurista moninaisuutta. Tehtävämme olivat osa laajempaa tavoitetta luoda verkostoon “luova toimintaympäristö onnellisille ihmisille”. Työpajan tehtävien ja tavoitteiden sanoitusten kömpelyys ja yksinkertaisuus naurattivat vielä menomatalla, mutta näin jälkikäteen olen mietiskellyt päivien keskusteluja eri yhteyksissä.

Työpajassa tein ryhmätyötä kognitiotieteilijän, taidepohjaisiin tutkimusmenetelmiin perehtyneen sosiaalitieteilijän, johtamisen tutkijan sekä koulun ja nuorten eriarvoisuutta tutkivan kasvatustieteilijän kanssa. Löysimme yhteisen sävelen pohtiessamme vastausta kysymykseen, mikä on tärkeää ja ominaista monitieteisen kansainvälisen tutkimusryhmän toiminnassa. Meitä ohjattiin työskentelemään metaforien ja analogioiden avulla. Ryhmätyömme yksi lopputulos oli joukko väitteitä: työskentely monitieteisessä kansainvälisessä tutkimusryhmässä on kuin sinfoniaorkesterissa soittamista, kuin kukkakimppu kukkakaupassa, kuin jumalanpalvelus, kuin muukalaisen kohtaaminen lentokoneessa tai kuin kesäleirin ensimmäinen päivä. Lukija löytäköön näistä itse yhteyden monitieteiseen kansainväliseen tutkimustoimintaan.

Pysähdyimme yhteen analogiaan. Monitieteisen kansainvälisen tutkimuksen tekeminen on kuin uusperheen joulunvieton suunnittelu: juhlaväki saapuu eri traditioista, eri yhteisöistä ja ehkä eri motiivein. Jokaisella osallistujalla on väliä ja jokainen osallistuja mielipiteineen on yhtä arvokas. Jonkun on organisoitava toiminta. Erilaisuutta on siedettävä. Erilaisuuksista huolimatta yhteistoiminnan pitäisi olla mahdollista. Joustavuus ja luovuus lähinnä helpottavat toimintaa. Mutta molemmissa yhteenliittymissä osallistujien on myös pystyttävä kysymään ja itse vastaamaan siihen, mikä on se toiminnan tai ajattelun ydin, josta en neuvotteluissa voi luopua menettämättä sitä kuka olen, mitä osaan tai mikä on minulle aidosti tärkeää? Tätä olen työpajan jälkeen mietiskellyt. Mitä joulussa on oltava ollakseen minulle joulu? Mistä en tieteenalarajat ylittävässä kansainvälisessä yhteistoiminnassa voi luopua voidakseni sanoa, että tutkimuksen kohteena on

(myös) viestintä? Mitä tutkimuskysymyksissä tai tutkimusasetelmassa on oltava, jotta voin sanoa tutkivani mediaa ja viestintää?

Media & viestintä -lehteen harvemmin päätyy käsikirjoituksia, joissa tutkimus, saati kirjoittaminen olisi tehty monitieteisessä kansainvälisessä tutkimusryhmässä. Tieteenalarajat ylittäviä artikkeleita on toki julkaistu, vaikka monitieteinen yhteistyö ei välttämättä näy käsikirjoituksissa eivätkä kirjoittajat sitä aina edes osoita – monitieteisistä projekteista käsikirjoituksiin on todennäköisesti valittu juuri se viestintätieteellinen kysymys. Näiltäkin käsikirjoituksilta me päätoimittajat tietysti kysymme ensimmäiseksi, kerrotaanko tekstissä median tai viestinnän kulttuurisesta tai yhteiskunnallisesta tutkimuksesta tai ajattelusta.

Monitieteisyyden ja nimenomaan kansainvälisen monitieteisyyden paine tuntuu opetuksessakin. Yhä useammalle meille median ja viestinnän opettaja-tutkijalle tämä on arkipäivää nykyisissä koulutus- ja tutkinto-ohjelmissamme. Median ja viestinnän sisältöjen opetus yhdistetään koulutusohjelmissa muun muassa politiikan, kulttuuritutkimuksen, uskonnon ja kielitieteen opetukseen. Omassa monitieteisessä kansainvälisessä koulutusohjelmassani opiskelijat saapuvat maisteriohjelmaan eri tieteenalojen kandio-pinoista. Eräänä vuonna pakolliselle kulttuurienvälisen viestinnän opintojaksolle osallistuneille opiskelijoille kyseinen maisteritason kurssi oli heidän ihka ensimmäinen viestinnän opintojaksonsa. Opintojaksoa ei oppimistavoitteissa määritelty nimenomaan viestinnän tieteenalaan sidotuksi kurssiksi ja niinpä opettajana minun oli päätettävä, opetanko viestinnän tutkijana kurssilla viestinnän tutkimuksen käsitteitä, näkökulmia ja kirjallisuutta vai ammennanko kielitieteestä, sosiaalipsykologiasta tai kauppatieteistä? Mitä viestinnän kurssilla on opetettava, jotta sitä voidaan nimittää viestinnän kurssiksi?

Niin monitieteisissä kansainvälisissä tutkimusryhmissä kuin entisiä oppiaineita ja tieteenaloja yhdistelevisissä tai aidosti monitieteisissä koulutusohjelmissa – tai uusperheen joulun suunnittelussa – on paljon yhteistä. Yhteistyötaitojen ja -vaatimusten lisäksi ajattelen, että yhteistä näille on syvälinen itseymmärrys, joka koskee sekä omaa, vähitellen kehittyneitä käsityksiä tieteestä, oman (tiede)yhteisön – tai perheen – tunnista-mista ja oman sitoutumisen hyväksymistä.

Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta

- Carbaugh, Donal ja Partice M. Buzzanell 2010. *Distinctive Qualities in Communication Research*. New York: Routledge.
- Thompson, Jessica Leigh. 2009. "Building collective communication competence in interdisciplinary research teams." *Journal of Applied Communication Research* 37 (3): 278–297.
- Willamo, Risto, Maijaliisa Erkkola, Harri Kettunen, Mika Rekola, Päivi Salmesvuori ja Anna-Maija Virtala. 2022. *Tieteidenvälisillä poluilla: kokemuksia tieteidenvälisten tutkielmien ohjauksesta ja arvioinnista*. Helsinki: Helsingin yliopiston kirjasto.
- Miike, Yoshitaka ja Jing Yin. 2022. *The Handbook of Global Interventions in Communication Theory*. ICA Handbook Series. New York: Routledge.